

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va esî Marti-a, Joi-a, Sambet'a si Dominec'a, demaneti'a.

Locuini'a Redactorului:

si
Cancelari'a Redactiunii:

e in

Strat'a Morariloru Nr. 13.

Scrisorile nefrancate nu se voru primi decâtu numai de la corespun-
dintii regulari ai „Federatiunii“
Articlii tramisii si nepublicatii se
voru arde.

Pretulu de Prenumeratiune:
Pre trei lune . . . 4 fl. v. a.
Pre siese lune . . . 7 fl. 50 cr.
Pre anulu intregu. . . 15 fl.

Pentru Romania:
4 galb. pre anu, — 2 galb. pre 1/2
de anu, — si 1 galb. pre 1/4 de anu.

Pentru Insertiuni:
10 cr. de linia, si 30 cr. taps'a tim-
brale pentru fiesce care publicati-
une separatu. In Loculu deschisu
20 cr. de linia
Unu esemplariu costa 10 cr.

Scire electrica partec. a „Feder.“

Data in Aiudu 11 aug. 6 ore 50 min. d. a.

Sosita „Pest'a „ 11 „ „ „ „ „

Candidati de arcepiscopu sunt: Vanci'a cu 61,
tipariu cu 50 si Pek ete cu 37 de voturi.

Dechiaratiunea

Romanilora d'in Tractulu protopopescu gr. c. alu
Santu-Martinului, de pre campia, in Transilvania.

Cetindu noi pronunciamentulu intielegintei ro-
mane d'in Blasiu, de la 3/15 maiu 1868, amu aflatu, ca
acel'a nu cuprinde alt'a, de catu dorintiele cele mai
sincere a le fia-cârui romanu d'in Austri'a, si in spe-
cie d'in Transilvania, cari dorintie cu totii in
diferite ronduri, ocazioni, adunâri si diurnale si le-au
datu pre facia, precumu in sensulu acestu-a si noi de
pre aci in mai multe ronduri ne-amu exprimat; pentru
aceea amu neghesu a repeti exprimarile nostre
pre langa acelu pronunciamentu.

Inse, dupa ce vedemu, ca contrarii causei nostre
celei sante, pre unii d'intre celi mai eminenti bar-
bati, ca suscrisi acelu pronunciamentu, prin ast-fe-
liu de apucature voiescu a-i terorisa, ca se nu socota,
ca sensulu acelu pronunciamentu d'in 15 maiu 1868
sunt numai doririle unei partide si fractiuni a nati-
unei romane d'in Austri'a, ne grabimu cu totii d'in
acestu cercu in faci'a lunei cu infruntarea ori si câ-
roru eventualitati terorisatorie a suscrie urmatoriulu

Resunetu:

Espreiunea natiunei romane pre campulu liber-
tati d'in Blasiu, cuprinsa in pronunciamentulu d'in
15 maiu 1868, o primimu in totu cuprinsulu seu de
nostra; pentru care convingere cu cea mai firma
resolutiune in totu momentulu suntemu gat'a a si
mori.

Totu cu acest'a ocaziune suscrisii gratuleza si
multumescu dlui Elia Macelar iu, pentra devota-
mentulu doveditu in 17 iuliu 1868 intru aperarea
causei efuintiate d'in pronunciamentulu natiunei ro-
mane, care di in pagin'a vietiei sale totu de a un'a
va fi cu litere de auru insemnata, ca-ci intru aceea
di cu abnegare de sine si cu cea mai destinsa fran-
chetate a documentatu in faci'a terorisatoriloru nati-
unei romane, ca romanulu e umanu si cultu, insenece
de cumu nu e lasiu.

Santu-Martinu in 30 iuliu 1868.)

(Urmeza 31 de suscrieri originali.)

Pest'a, 1/13 augustu 1868.

Una assioma nedisputabile este, ca totu ce e in
natur'a legiloru naturei trebe se decompuna.

Acei-a, cari au studiatu starea monarciei, adeca
starea acestui statu poliglotu si materialulu d'in care
este compusu, au potutu pre lesne prevedè, ca dua-
lismulu, precum d'in colo asemene d'in coce de Lai-
a nu se pote sustienè multu, si ca esistinti'a lui e
mai cestiune de tempu.

Ori care omu cugetatoriu si nepreocupatu de
natiuni, s'a potutu convinge, ca in acestu sistemu
de organizatiune, nefiindu poporele multiemite, ori ce asie-
mentu si institutiune, infiintiate fâra consimtirea
de concursulu loru, remane sterpa si fâra radecina,
si sementi'a aruncata pre stance de piatra, si ca —
in urmare — fiindu o consolidare interna cu totulu
de potintia, — Austri'a deveni fatia cu poterile
mai pre di ce merge totu mai slaba si lipsita de
greutatea pondului, carele ar' trebui se-lu arunce in
campu'a Europei.

Amicii consolidarei monarciei si binevoitorii tron-
ului au intardiatu a combate dualismulu de la diu'a
infiintarii lui pana in momentulu de fatia, si d'in
urmare, ca poporele si-au vediutu si-si vedu amenin-
tati'a loru natiunale — s'a angagiatu si se con-
tra unu lupta energica si plina de amaretiune. O
lupta are sub dispusetiune tote mediulocele fisice, era

cealalta despune numai preste poterea morale, si
chiaru d'in acesta cauza, pentru ca armele opumnan-
tiloru sunt neegali, sustienem morisii opiniunea
nostra, ca: lupt'a nu pote fi durabile. Dualismulu
trebe se cada si se faca locu unui sistemu corespun-
dientoriu naturei statului poliglotu.

Spre intarirea acestei opiniuni si credintie firme
concurge asta-di si insu-si dlu cancelariu imperialu,
bar. *Beust*, carele, in discursulu seu tienutu cu oca-
siunea serbarei festivitatiei venatoriloru in Vien'a,
dise apriatu, ca *politica si voint'a dsale este: de a
aduce una armonia si contielegere buna in concertulu
poporeloru de sub screpruln imperatului Austriei.*

Dupa cum se vede dlu *Beust* inca a inceputu a
simti, ca dualismulu nu va scote Austri'a la limanulu
doritu; pentru ca e lucru pre evidentu, ca paratii
oci slabi ai edificiului nu potu se mai resiste multu
tempu bombardementulu slaviloru si romaniloru.

Precum boemii, vediendu-si in periculu dreptu-
rile loru natiunale, n'au incetatu si nu inceta a areta
lunei nemultiemirea loru, asemene si romanii arde-
leni se folosescu de tota ocaziunea binevenita pentru
a-si apera autonomi'a tieriei si viet'i'a loru politica na-
tionala.

In daru se aplica mediulocele asprimei, precum
slavii asiè si romanii stau intrepidi si curagiosi la
posturile loru; neci temere, neci amagirile n'au po-
tutu frange curagiulu si tenacitate poporeloru,
demne in tota privint'a de stim'a acelor'a, cari sciu
apretiul lupt'a pentru libertate constitutiunale si
vietia natiunale.

Primimu discursulu dlui *Beust* ca unu bunu pre-
semnu alu reconstituirei monarciei, carea numai asiè
se va potè efeitul, daca d'in partea tronului se va
asculta vocea poporeloru credintiose inse supremati-
sate si apesate.

Arestarea esprincipelui serbescu, Karageorge-
vits, a facutu sensatiune mare, pentru ca acestu es-
principe era consideratu pana acum ca partisanulu
politice magiare si era desemnatu ca banu pentru
provincie inca totu turcescu, Bosni'a si Ertiegovin'a,
pe cari le-aru anectà magiarii atatu de bucurosu.

In Poloni'a se ocupa unii in tempulu d'in urma
cu cestiunea uniunei Galitiei cu Ungari'a. „Dz. Pozn.“
e organulu acestoru dorintie, spre a face Galiti'a ca-
pace se resiste Rusiei; noi d'in parte-ne credemu, ca
magiarii, cari si-facu cruce, de câte ori audu numai
numindu-se muscalulu, si voru trage sem'a, ca nu
cum-va prin nisuintie de uniune cu Galiti'a se
provoce pre Rusi'a.

D'in Cret'a se scrie, ca trupele turcescu au ocu-
patu siesulu de la Omalos. Insurgintii s'au retrasu la
Samar'i'a, unde sunt concentrati in numeru mare si
provediuti cu proviantu si munitiune, asepta pre
inimici. In Cret'a se respandise faim'a, ca Turci'a va
da insulei autonomi'a si va recunose de principe pre
unulu d'intre cei mai eminenti barbati politici ai Gre-
ciei. Regimulu anglescu, se dice, ca a proieptatu Tur-
ciei atare deslegare a cestiunei cretice. Mai multe
familie refugiate au parasitu Aten'a, si se rentorcu
in Cret'a. Cati-va cretensi, emisari ai guvernului tur-
cescu, cari plecaseru cãtra insul'a Egin'a, spre a face
pre familie de acolo, se reintorca la Cret'a au fostu
maltratati de poporu si au trebuit se parasesca in-
sul'a, fâra de a fi ispravitu ce-va.

In Ispani'a domnesce una dictatura atatu de ri-
gorosa, in catu telegrafulu nu pote anucià nici una
fapta, care n'aru placè regimului; diurnalistic'a e
incatenata si nimene nu cuteza a si-deschile gur'a,
deca nu vre se fia deportatu seu incarceratu. Nu e
de miratu dara, deca scirile d'in Ispani'a numai arare
ori petrundu pana la noi, si apoi e lucru firescu, ca
atunci le credemu tote.

Barbati cu autoritate disparu de-odata d'in lo-
cuinti'a loru si nu se mai vedu: asiè d. e. generalulu
Zabale, care fusese internatu in Lugo. Tocmai asiè
domnesce nesigurate deplina despre sortea genera-
liloru, cari erau se fia deportati pre insulele baleare.
Partid'a clericala vede, ca regin'a e perduta, si si-a
indreptatu ochii spre Don Carlos, nepotulu pretindin-
telui, care, pre cum se vorbesce, aru fi spriginitu si
de partid'a ispaniola d'in Tuilerie. Imperates'a Euge-
ni'a, ca ispaniola, e legitimista. Pres'a n'a fos u nici
odata asiè de persecutata ca acumu nici chiaru sub Fer-
dinand VII. Persecutarea preseii e totu-de-una celu mai
bunu documentu alu arbitriului si ticalosiei oficiose.

Mazzini a scrisu una epistola noua cãtra amicii
sei, in care condamna fâra crutiare parlamentulu si
pseudoliberalismulu d'in Florenti'a. Rom'a trebe se
devina capital'a Italiei si spre scopulu acestu-a seu
se se rescole ea insa-si, seu intreg'a natiune italiana
se increda caus'a sa partidei de actiune. Barbati sin-
ceri si resoluti se fia apostolii natiunei, cari se nu
mai asculte de tiratele opusetiunei parlamentarie,
barbati acesti-a se formeze guvernulu italianu, care
atunci va ajunge de siguru, se-si plante flamur'a sa
pre capitoliu.

„Coresp. ital.“ i seserie d'in Rom'a, ca acolo in-
grigirile adeverate seu intipuite despre crumperea
resboiului crescu d'in di in di. Tote fortificatiunile
s'au armatu cu tunuri; mai multe monastiri s'au pre-
facutu in casarme. — In camer'a Italiei s'a respinsu
propunerea lui Sella, care voia se amane discusiunea
pentru investigarea administratiunei tabacului. Cam-
er'a a datu ministeriului votu de incredere si lu-a
impoteritu se inchiae conventiunea. Dupa votizare
vicepresiedintele ceti una epistola a presiedintelui
Lanza, prin care acestu-a renuncia de la postulu de
presiedinte alu camerei, pentru ca a votatu in contr'a
ministeriului.

Poporulu romanu in federatiune.

I.

Romanii si magiarii, ca doue popore vecine, avendu
acelea-si interese comuni, au fostu secle intregu amonintati de
acelea-si pericle. Istori'a a unitu pre aceste doue ginti, dife-
rite atatu prin origine catu si prin aspiratiuni si datine, totu
pre aceea-si pagina a trecutului, indata de la intalnirea loru
la hotarele Daciei, si totu asemenea va fi unita secle intregu
sortea nostra pre pergamentulu istoriografiloru, ori catu ne
voru despartî impregiurãrile si tendintiele.

Amu trecutu asta-di preste epoca cuceririloru prin for-
tia, idealulu poporeloru e pacea si tota poterea armelor a
imbetranitu, pre cum a incaruntitu si tempulu, d'in care s'au
nascutu.

O legatura de interese si o aliantia in planuri politice
va sustienè asta-di staturile, cari mai inainte erau basate si
sustienute numai pre noroculu orbu alu armelor. O federa-
tiune intre staturile si natiunile, a le cãroru interese depindu
de la acelea-si giurstãri, va fi totu-de-un'a garanti'a cea mai
tare pentru venitoriulu loru.

Si daca Romanii si Magiarii in tota viet'i'a loru istorica
se aflau pre unu campu deschisu de bataia si se priveau ca
nisece inimici ne-impacati, acest'a era urmarea unor cause
de statu, era lips'a de stabilire perfecta a relatiuniloru impru-
mutate, ce traseru dupa sine ruin'a Ungariei si slabira pote-
rea Romaniei.

„Aceste natii generose, dice neuitatulu Balcescu, caror'a
atãte-a interese le impunu detorinti'a de a traî fratiesce im-
preuna, se sdobrescu un'a de alt'a in folosulu Austriei.“ (Is-
tori'a lui Mihaiu Vitezulu Revist'a Rom. p. 179. 1861.)

Dara nu numai in folosulu Austriei, dara amu implitu
de multe ori d'in sudorile nostre visteriele cele gole a le Sul-
tanului, candu poterea unita a Romaniloru si-a Magiariloru
potea se recuceresca de multu Constantinopolulu celu pierdutu.

Se cercãmu pre terenulu istoriei caracteriulu aliantie-
loru romane-magiare si polone; se vedemu in catu s'au aju-
tatu si in catu au avutu de a suferi prin ele poterea staturi-
loru romane, si in catu merita asta-di vre o atentiune carac-
terulu veciniloru d'in partea poporului romanu.

Cugetu a fi de lipsa, inainte de tote, a cercã principiele,

n giurulu carora s'a invertitu poporul romanu in decursulu suteloru de ani si aceste apoi se le luamu ca norma in judecarea aliantieloru sale istorice.

Pre tempulu bataieloru lui Mircea celu Betranu cu Baiazetu I. Ilderim, trecura preste munti in Transilvania vr'o cate-va familie d'in Romani'a mica, cu scopu de a se asiedia aicea. Ele se presentara la magistratulu d'in Sebesiu si se rogara se le dee nisee locuri spre asiediare, promitiendu a remane pentru totu-de-un'a acolo. Magistratulu le primisee cere-renta, le asemneza nisee locuri in Delulu Ksenii, si luandu-le juramentulu de supunere, le da unu chrisovu de impamentenire. In chrisovulu acestu a ne spune judetiulu d'in Sebesiu, ca a aflatu la omenii acesti-a nisee scrisori despre nemulu lor vechiu, *) ele era scrise in limb'a latina si erau forte invechite si putredite, in catu nu au mai potutu se cunosca nece sigilele nece dat'a, se vedea inse, ca ele erau d'in aintea stramutarii Daco-Romaniloru in Mesi'a, sub imperatulu Aurelianu. Intr'unu estrasu ce lu-facu d'in ele judetiulu d'in Sebesiu in chrisovulu acestu de impamentenire se dice: „Er' acum'a, fiindu ca au slabitu imperatiu nostri, si dusmanii s'au immultitu, de-si nu potemu resiste in contra fortuniei, trebue inse se morimu ca invingatori pentru patria, pentru ca se nu se bucare dusmanii nostri si se capete mai multu la anima.“

Éta aici devia'stamosiloru nostri atunci, candu imperatiu romani slabiti si statulu decadiutu nu mai poteau se scutesca pre Romani Daciei d'in aintea invasiuniloru dusmane. — Intre atacările continue a le Gotiloru si a le Huniloru, poporul Daciei decide, ca mai bine se mora ca invingatori pentru patria, de catu se se supuna unui poporu barbaru. — Acestu principiu, trecendu d'in parinti in generatiuni, se lupta in tota viet'a istorica a Romaniloru pana la batai'a de libertate a Romaniloru Ardeleni d'in 1848 si 1849.

D'in tempulu acelu stravechiiu vedemu pre Romani renunsiandu la ori-ce planu de cucerire, voindu singuru se-si apere libertatea si independintia Daciei de jugulu gintiloru barbare.

Aceste fure ideele ce subverseza in tote miscările Romaniloru de la Dunare si Carpati, si in giurulu lor s'au invertitu chiaru si atunci, candu Magiarii si Polonii erau desbinati intre sine, si slabiti. Aliantie le erau aliancie de apere comune in contra ori-carui dusmanu navalitoriu, si scopulu era totu-de-un'a libertate si nedependintia.

De la venirea Turciloru in Europ'a se adauge unu nou elementu in viet'a lor istorica. Domni Romaniei si ai Moldovei catu si Transilvanianii inscriu pre stegurile loru scaparea Crestinetatii de fanatismulu turcescu si luptele si aliancie le iau caracterulu unei cruciade europene. De aici inainte, Romani Daciei se lupta nu numai pentru patria, dara totu-odata si pentru legea lui Crestu.

Patri'a si legea crestina, un'a ca-si ceea-l-alta de santa pentru elu, éta terenele, preste cari se intindu tote planurile sale politice, nemicu nu voia mai multu, decatu apere pamentulu stramosiescu si liberarea poporeloru crestine d'in oriunde, ce se pareau a cadé strivite sub jugulu turcescu. Atatu pentru un'a, catu si pentru alt'a, in midiloculu atatoru popore barbare s'a luptatu mai multu singuru decatu in aliancia, si numai candu iminenti'a periceloru se parea a intrece tote poteri sale, atunci numai cercă printr'o federatiune realisarea planuriloru sale.

Pre cum d'in datinele unui poporu cunose omulu tota viet'a lui trecuta si presinte, asié si d'in caracterulu aliantieloru lui istorice, se cunose ideele, pre cari-su fundate tote aspiratiunile lui, si ele ne areta diagnosea, pana la care punctu de inaltime s'a radica suveranitatea lui istorica. Radimandu-ne pre o atare base, vomu poté pre unu poporu se-lu calificamu de loialu in aspiratiuni, amicu in interese si statornicu pre evangeliulu seu, era pre altu lu-vomu affa egoisticu, marsiavu in intentiuni si in planuri politice si necredintiosu in alianciele sale.

Romanulu a judecatu totu-de-un'a pre amicu si inimicu seu pre basea trecutulu si nici odata dupa colorea seu vestimentulu lui momentanu, a oferitu amicitia acelu-a, care a paditu santieni'a legaminteloru, si a respinsu cu demnitate tote planurile fatiarite a le unei ginti necredintiose.

II.

Multi voru se afirmo cu veracitate istorica ca Romani'a, seu propria disa tier'a muntenesca a fostu pana in seculii trecutulu o tiera vasala a regiloru Ungariei, seu de alta parte ca de la venirea Turciloru in Europ'a pana la batai'a de la Crimu a fostu o tiera supusa a imperiulu Otomanu, fara autonomia si fara drepturi politice, ce-i potu compete unui statulu liberu si nedependinte.

Istori'a poporeloru d'in Oriunde preste totu pana mai in secululu presinte e forte fabulosa. Istoriografi sunt de totu scapciati; necunoscendu poporele, necunoscundu inse-si faptele lor istorice si gemu de intunecatu si neadeveru.

Nu e greu, ca mergendu intru o biblioteca, se puna omulu man'a d'in intemplantu de odata pre doi istorici, ce au scrisu despre tier'a romanesca, si va affa in ei divergentia in pareri, divergentia in monstruositate.

Tratate tempurarie inchiate de cate unu domnu amenin-

*) Numele acestor'a erau: Vladislau Clocotioceanu, Mateiu Vitezescu, Vladu Socolu, Tom'a Dorobantiescu, Dragomiru Vornicelu, Lupu Sabautia si Oprisianu Soldatiescu. — V. Fotino, Istori'a Daciei, trad. de G. Sion, T. II. p. 18.

tiatu de mai multe parti, storsu de bani si lupte, candu atatu Turculu catu si Ungurulu calcau pamentulu Romaniei, tratate facute de fanarioti cu turcii, nece odata nu le-a recunoscutu adeveratii domni ai Romaniei, si nece odata poporul Romanu nu si-a datu invoirea la ele.

Mircea voda celu Betranu in tratatele inchiate cu Vladislau regele Poloniei porta titulu urmatoriu: Dreptu credintiosulu intru Chrestosu Domnedieu, pietosulu si iubitorulu de Domnedieu Mircea celu Mare, Domnu cu milalul Domnedieu si singuru Stapanitoriu a totu pamentulu Ungro-Vlahiei, si de d'incolo de muntii Carpati, pana in pamentulu tatarescu (Basarabia), — Duce Almasiului si Fogarsiului, Domnu alu Banatului despre Apusu, Stapanitoriu ambeloru laturu ale Dunarei pana in Marea-Negra, si Domnu cetatii Drastiorului si alu tuturor tiereloru si orasieloru pana in hotarele Adrianopolei. Acestu-a e titulu celu mare alu unui Domnu romanu, carele necum se recunoscavre-o suzeranitate unguresca, dara e domnulu Almasiului, Fogarsiului si alu Banatului, si stapanitoriu toturoru tiereloru pana la Adrianopole.

In tote tratatele cu regii Ungariei nu se amintese nece mai multu nece mai pucinu decatu de o amicitia intru „Noi si regii Ungariei“, carea Domni Romaniei se promiteau cu toti boiarii loru a-o pastra santa si nepetata. — Dara nece regii Ungariei n'au eserceatu nece-odata vre-unu dreptu suzeranu facia cu Romani'a, pre cum n'au fostu nece-odata bineventati cu pane si cu sare pre pamentulu ei, ci totu-de-un'a cu arma si cu focu.

In an. 1507, Radulu Voda, numitu celu Mare, inchiaia unu tratatu de aliantia cu Sasi d'in Transilvania in contra Turciloru, si in casu candu d'insulu nu s'ar' mai poté sustiené, se aiba refugiu liberu in midiloculu loru. In tratatulu acestu-a inchiaiatu la Turgu-Veste, se dice asié: „Item si aliqui incursiones hostium, ut Turcarum vel aliorum ad partes illas Transilvanas, regnum videlicet Serenissimi Domini Regis..... vel regnum nostrum Transalpinense facere velint, ex tunc Nos totis viribus et potentia Boyaronum nostrorum atque regno nostro, simul etiam cum adiutorio Cibinensium et septem sedium saxonicalium resistere et obstare, et nullo modo eis nocere permitti teneamur.“ (publicatu la Engel „Geschichte der Walachei.“)

In tratatulu acestu-a nu aflamu nece o urma de unu vasalatu alu Ungariei, cu atata mai tare, ca insu-si Radu se numesce Rege si statulu Romaniei Regatu. Tratatulu acestu-a arunca o lumina si preste dreptulu publicu alu Transilvaniei, ea adeca aveá dreptulu de a inchiaia tratate de pace si resboiu, a primi in tiera si a da scutintia unui rege strainu.

In urm'a acestor'a, pre langa tote incercările lui Rösler (Anfänge des walachischen Fürstenthums), va remane justificata marturisirea lui Cogalniceanu: „elle ne lui avait jamais payé un tribut, ou tout autre objet qui en approchait et avait toujours été libre et indépendante.“ (Historie de la Dacie, des Valaques Transdanubiens et de la Valachie.)

Er' in tratatele inchiaiate cu Porta, erau totu-de-un'a asigurate libertatile, legile, datinele si privilegiile tieroi nevatemate, si Domnulu se guverne tier'a neatarnatu de Porta si tier'a se aiba deplina potere se faca pace si resboiu cu vecinii candu i va place, precum se pote vedé d'in Hati-humumulu lui Baiazetu I. Ilderim de la a. 1398, alu Sultanulu Mehmetu alu II-le a. 1460. Éta cum suna firmanulu lui Mehmetu IV, de la 1663: „Alesule d'entre Domni sementiei lui Mesi'a, asta-di Domnule alu tierai Romanesce, Grigorie Voda, sfarsiturile tale fia cu bine! er' voi, laud'a celoru mari d'in sementia lui Mesi'a, boiarii ai tierai, marita fia supunerea vostra.“ Acestu-a era modulu de adreare alu Sultaniloru catra Domni Romaniei, nu ca catra o „raia“ (supusu), ci ca catra unu domnu crestinu, liberu si nedependinte.

Pericululu amenintatoriu d'in partea Turciloru repetesce intre Romani, Magiari si Poloni unu siru de aliancie ofensive si defensive; tratate intre Romani'a si Ungari'a, cari mai multu aveau de a se ingriji de existintia sa, se repetescu mai adese ori, si federatiunea o inchiau mai multu de adi pana mane, ca in urma, candu era foculu mai la usia, se-o franga si se incepa lupt'a un'a in contra altei-a, acest'a slabitiune, carei-a era supusa Ungari'a cu regii sei, aduse ca turcii se domnesca unu seclu in Transilvania, si se-si asiedie o cadia in Bud'a. — Nu ca dora aceste doue staturi nu ar' fi avutu destula potere, ca se impedece ori-ce pasu de suprematizare preste poporele crestine, dara caus'a réului jacea in impregiurarea, ca insii regii Ungariei violandu tratatele si voindu se-si-puna petiorulu pre tierale romane, se faceau mai barbari si mai devastatori de catu insi-si fii Asiei de nou veniti, si se aruncau pre sine si sant'a loru corona intru unu servilismu rusnatoriu facia cu Turci'a.

Tempurile cele mai bine venite pentru eliberarea orientulu si pentru impedearea poterei celei devastatorie a Turciloru, trecura fara ca Romani'a si Ungari'a se pota pune in fapta o aliancia a poporeloru crestine, ca se delature pentru totu-de-un'a pericululu de care nece asta-di nu mai sunt scapati. —

D'intre voivodii Romani vedemu pre Mircea celu Be-

tranu lucrandu cu atata politica si prevedere pentru ruina imperatfei turcesce, catu nu fara cauza poporele Orientulu dau numele de „Mare.“ Elu catu ce apuca la domni'a tierai spriginesce pre Serbi in contra lui Sultanu Muratu I, si su-tiene pre Mus'a, unu alu treilea fiu a lui Baiazetu I, in contra lui Suleimanu. Engel dice, ca se inchia unu tratatu intre di-sii, in poterea carui-a „Voivodulu va se-lu ajute cu trupe, d'in contra, la reesire fericita, elu se dobendesca unu teritoriu mare pre spesel grecesci.“ (Geschichte der Walachei, p. 163.)

Pre tempulu domniei lui Mihaiu Vitezeulu, ungiuru tierai nu se desbaierasera de prejudetiele loru seculari, ci voru se devasteze numai. Asié facura principii Transilvaniei; dupa-ai au suptu tier'a de venituri, in locu de o lupta de eliberare orientulu, ci preferesca o supunere rusinoasa Turciloru, ce Romanulu nece-una-data nu a voitu-o.

Asié Engel, vorbindu despre schimbarea domniei in Transilvania intru Sigismundu Bathori si Andreiu Bathori dice: „Sunt interesante cuvintele cronice ce se esprimu astu felu despre scambarea acestei domnie: Bathori nu er' multumitu cu impacarea si cu reinnoirea alianciei cu Mihaiu, ci elu veni pre nisee cugete si mai rele, ca elu se se desface de Mihaiu, si se supuna Transilvania Turciloru. Dar' nu potea se faca acest'a facia cu juramentulu greu ce-lu facuse lui Mihaiu, ca adeca catu tempu va fi elu principe in Ardelu, se nu furtiertatu Turciloru se-si-puna petiorulu pre tier'a acest'a. De aceea elu si-lua refugiu la o insielatiune, ca elu chiamo la domnia pre frate seu Andreiu, care apoi se se intielega cu turcii si se insiele pre Mihaiu.“ (p. 247.)

Aici vedemu nobilile intentiuni a le lui Mihaiu de a nu lasa pre pagani se-si-puna petiorulu pre o tiera crestina, si totu una-data ne reversa o lumina viua preste spiritulu de aliantie alu Domniloru romani ca apertori ai crestinismulu. Éra pre Bathoresci i vedemu marsiavi si perfidi, violandu santieni'a tratatelor si supunendu-si de buna voia tier'a sub unu jugu paganu.

Totu asemenea dice Engel intr'altu locu: „Jeremia, creatur'a cancelariulu polonu Zamolski, care pre unie'a sa fia o promisese de socia fratelui masceru alu lui Andreiu Bathori, catu ce audi despre suirea pre tronul a lui Andreiu Bathori, i propuse o aliancia, ca d'insii cu poteri unite se detroneze pre Mihaiu, si in casu candu elu n'ar' voi se abdicare de voia buna, se-lu atace cu potere armata, se-lu prinda si se-lu de in man'a Turciloru. Acestu planu diavolescu placu lui Bathori.“

N'are dreptu nece cronic'a Filistichiana, nece Engel candu dice, ca Andreiu Bathori, dupa ce fu batutu la Sielibrub de Mihaiu, ar' fi inceputu a injura crancenu a supra-lei Jeremia, ca numai elu l'ar' fi acitiatu a supra-lei Mihaiu si i ar' fi datu ansa la batai'a asta, pentru ca o sciutu, ca inca inainte de imbiarea lui Jeremia, elu venise la domnia de a ruina pre Mihaiu si a supune tier'a domniei turcesce.

Pre langa tota slabitiunea ungiurulu ca se ruineze pre unu Domnu crestinu si a da mana cu inimicii neimpacati ai lui Crestu, éta cum ne descrie Engel intentiunile adeverate ale lui Mihaiu: „Pre la inceputulu an. 1597, pre candu Mihaiu era tramisu la Prag'a, ca se trateze cu imperatulu Rudolfu despre sortea Ardelului, veni unu solu turcescu in Romani'a, carele aduse o flamura rosia. Mihaiu bine sciendu, ca la Sofia e loculu de concentrare alu armatei turcesce, carea pre ver'a vintoria de nou va se atace Ungari'a, se decise se lizeze intre doue curti, in se totu-de-un'a mai aplicatu a fiene cu crestiniile de catu cu turcii;“ si mai in colo (p. 248.)

„Sultanulu i tramite unu fermanu si intaresce pre fiulu seu celu de 13 ani de domnu pre vietia in Principatu, in lingusieace, ca elu nu-lu chiama in forma de ordonantia ci ca pre unu amicu in aliancia, i promite, ca tatarii nu voru nivali mai multu preste Romani'a, fara si-voru lua calea catra Ungari'a si totu-odata i ierta totu tributulu; — elu totu-si nu voiesce se incepa o expeditiune in contra unui Domnu crestinu.“ (p. 244.)

Mihaiu in tote luptele sale in contra paganiloru una contatu nice-una-data pre ajutoriulu ungiurulu periculu, ci basatu numai pre curagiulu micei sale osti, elu se lupta pana la cea d'iu urma picatura de sange in folosulu crestiniloru. Vedemu in tota viet'a lui, ca elu s'a luptatu credintiosu principieloru stramosiesci, pentru patria si legea crestina.

Mortea acestui mare barbatu va remane una eterna infamia pre numele ungiurulu, era la poporele resaritului va remane totu-de-un'a celu mai mare erou alu crestinetatii, pre-cum lu-au si numitu atunci inea „Ste'u'a orientulu.“ „Spaim'a Turciloru“, dice nemoritoriu Balcescu, era afurisitu „Mikal-ogli.“ Aducerea a minte de groza, ce Mihaiu insuffa pre atunci Turciloru, pana adu inea se patreza in poporul musulmanu prin o multime de legende. Poetulu Gr. Alesandrescu ne incadra un'a d'in aceste traditiuni in urmatori'a frumoasa strofa:

Spunu ca'n urm'a luptii, in Asi'a bogata,
Daca Musulmanii vedeau cate-odata
Unu armasariu ce'n prejma-i cata sforaindu
Cuprinsi de-o adunca spaima diceau cu-inafura
Ca ei au vediatu umbra cea ingrozitoria
A lui Mihaiu Vitezeulu a supra-le viindu.

(Revist'a Rom. p. 105. Vol. II. 1862.)

(Va urmã.)

Dieta Ungariei.

Sedintia din 11 augustu a casei reprezentantilor.

Presedintele: Szentivanyi; notariu interimalu: Szalestey; ministri: Andrássy, Wenckheim, Horváth, Gorove.

Dupa autenticarea protocolului, preedintele anuncia, că Mihajkovits, ministrul afacerilor externe din Serbia cu privire la adresa de condoliinta a dietei din Pest'a, exprime in numele scupcinei serbesci amicitia nestramutabila si stim'a Serbiei fatia cu Ungaria. — Se iea spre sciintia.

Presedintele face de sciire, că in 18 l. c. la dnu'a nasterii maiestatii sale sierbitulu ddieescu se va tinea la 10 ore a. m., er' in 20 l. c. in dnu'a st. Stefanu la 7 ore demaneti'a in capela din cetate.

Presedintele cetesce scrisorile incurse; comitetulu naturalistilor magiari prezenteza descrierea si desemnulu fortareticii Uniadarei, si se roga ca se li se asenneze 3182 fl. din suma proieptata pentru conservarea fortareticii.

Casea decide, ca acesta petitione se va lua in consideratiune la pertratarea bugetului.

Miletics repetesce interpelatiunea sa in cauza incaptivarci lui Ivanovics, la care ministrulu n'a raspunsu nici pana asta-di.

Min. Horváth, imputa lui Miletics, ca abuzeza cu dreptulu de interpelare. In urmare raportulu comisariulu regescu sustiene, ca plansorile lui Miletics sunt nefundate. Ivanovics si Karaveloff sunt incarcerati in Petruvaradinu, pentru ca in Neoplant'a nu sunt localitati spre scopulu acestu-a.

Nyári prezenteza nuntulu casei magnatiloru si estrasulu protocolulu, in urmare carui-a magnatii, dupa unu studiu detaiatu de done ore, aprobeza legile despre puterea armata, despre gard'a tieriei si insurectiunea poporulu. Magnatii au coressu cate-va aminte de tipariu in proieptele numite; atata li-a fostu tota activitatea.

Presedintele inchiaia sedintia si anuncia, ca sedintia cea mai de aproape se va tinea in 16 septembrie. (Strigari: se traiesca!)

Sedintia din 11 augustu a casei magnatiloru.

Presedinte: Mailáth.

Dupa autenticarea protocolulu, referesce Haynald in numele comisiei respective despre legile de armata.

Comitele supremu Tisza si contele Szécsen recomanda comprobarea proieptelor, ce se si face dupa una scurta discutiune.

Notariulu Nyári se incredintieza comunicarea nuntulu cu casa deputatiloru.

Sedintia se inchiaia.

Rogamintea

Celoru doi episcopi romaneseci din Transilvania: Ioanu Lemeni de Eadem si Vasilie Moga, asternuta dietei de la 1842 in casa romaniloru locutori pre pamentulu craiescu, numitu si sasescu. *)

Asie e. c. Staturi, se afla insii intre romanii de acolo si se afla intre tenorii magiari si secui, fiindu inse macsim'a politica a sasiloru intieptata si egoistice socotita, ca acesti-a se fia scosi d'intre densii de la portarea deregatoriiloru nu numai, ci si pre tenorii examinati formalu la craesca tabla din legile tieriei si inzestrati cu diploma legiuita, intarita pentru tota tier'a, daca suntu de alte natii in sinulu seu nu-i suferu de advocati, in contra mai multoru porunci curiale si guverniale, pana candu nu se supunu la unu esamenu nou inaintea judecatoriloru sasi; care este scopulu acestei apucaturi altulu, de catu ca firesce aflandu-le vr'o scadere, se nu-i suferu intre Sasi, incatu pre calea cest'a multi teneri cultivati si in tota privinti'a destoinici, fusera scosi senguru din acea vina, ca nu fusera Sasi! Acest'a este vrednica de luarea aminte a tieriei si multu cumpanitorie, e. c. Staturi, nu numai pentru romanii nostri, ci si pentru celelalte doua nobile natii.

5) In pamentulu craescu este asié numita casa de bani a aceluor septe judetie si afara de acest'a orasielose si satele si-au de osebi cascele lor, care se aduna din veniturile comune. Pro tote aceste natii a sasa le privoste ca proprietati, numai ei cuvenite, din aceste si-ajuta ca buna starea atatu materiala catu si spiritala, din acelea scolarii sasi cei cu portare mai buna catre capotulu cursuriloru scolastice pre doi ani primescu adjutoriulu cate dou sime fl. argintu, er' din un perimeca romana nici odatu nu presete nimeni nici macaru unu denariu; din aceste si-zidescu ei in mijloculu orasieloru si a sateloru besericeloru cele stralucite si incungurate cu sidu, pre cum si lacasié popesci si cantoresci coperite cu figle si inzestrate cu tote indemanarile, or' conationaliloru nostri in locu de acest'a in capulu orasiulu seu a satulu unde-va la o parte abia le incapu niste beserici mici de gradele si case parochiale coperite cu paie, ba de multe ori nici atata.

Deci natia sascesca sciindu, cum ca nu este altu mijlocu mai puternicu de a surpa vr'o partida, de catu pauperismulu, (seraci'a) ea pre romanii departa de la deregatorie si pre

acele le imparte la ai sei, pre ai sei i platesce din casse nu numai, ci inca si pre invetecelii mai buni, si asiá redica familie stralucite, er' pre bietulu romanu lu scote cu totulu din folosele comune nu numai, ci si de medilosele bune vietuiri materiale lu-lipsece cu totulu, pentru ca scie, ca daca i se va lua din mana modulu de a-si casciga panea, atunci geniulu, sufletulu nascutu spre lucruri mari, sentiulu nobilu adorme, apune ca somnulu si se sugruma, daca trupulu nu-si are a sa hrana; si asiá

6) Pre fiii natiei nostre in contra mai multoru porunci curiale nu-i primescu la invetiearea si deprinderea mesitiesuguriloru in tiehurile loru cele facatoria de monopolu, fara a le mai cautu alta scadere, de catu ca nu suntu sasi, ba de au si primitu pre vre'unii d'in smintela, aflandu ca suatu romanu, i scosera. Acest'a amu pot'e o adeveri cu mai multe daturi, inse si e. c. Staturi bine sciu, cum ca pre mai multi teneri magiari si secui in contra mai inalteloru porunci i-a rou-tratatu. Intr'aceea cum se nu practice sasiu monopolu pre pamentulu craescu atunci, candu ei chiaru si in Clusiu facu monopolu din mestiesugurile cele mai cautate.

7) La mai multe locuri mai vertosu la nou casatoritii sasi mai seraci li-se taie o catatime de agru d'in pamentulu comunu, er' la nou casatoritii romanii, ici colo, macaru ca, dupa recunoscut'a egalitate de drepturi o potu pretinde si ei.

8) Din locurile comune, din paduraritu, carcimaritu si d'in alte folose, romanii parte mare suntu scosi, pre cum adevereza susu citatele pre'nalte porunci, in contra caror'a la mai multe locuri pana in diu'a de asta-di se lucr'ea. Pe la unele parti romanii sub acelu steamatu suntu scosi d'in dreptulu carcimaritulu si a paduraritulu, ca la bietele-si casutie nu-si au urloiele scose.

In sfarsitu venimu la acele punturi care privescu mai de aproape si mai simtitiu la deregatori'a nostre arcepastoresca adeva :

9) Cum ca cei de legea greco-unita si ne-unita diecniel'a nu o dau la popii loru insu-si, ci la popii de legea augustana, — macaru ca privilegiulu craiulu Andreiu suna asié: *Sacerdotes sibi eligant et decimas eidem persolvant*, era st. scriptura poruncesce: „Nemo corporalia exigit ab illis, quibus spiritualia non administrat.“ Santulu Stefanu, craiulu, c. 2. Cap. 52, si cui Dens dederit 10, decimam det Deo, i. d. Sacerdoti sui ritus, pre cum acest'a se vede din decretulu alu Il-lea a lui Uladislaou artie. 45, unde dice: „Et quia ipsae decimae in patrimonium Christi dedicate a Christi fidelibus et non aliis Schismaticis hominibus exigissent: et ob hoc ordinatum, et conclusum, quod a modo de caetero ab ipsis Rascianis, Ruthenis, Valachis et aliis Schismaticis in quibus cunq̃ue terris Christ. residentibus nullae poenitus decimae exigantur.“

Vestitele punturi Mikes-iane reguleza: „ca deciel'a se o platesca fia care la pop'a seu. Au egalitatea de dreptu nu striga cu glasu mare, ca romanulu se ie parte de o potrivita cu sasulu d'in tote folosele pamentulu craescu? si apoi, au nu resuna glasulu desteptatoriulu si santu alu lui Dumnedie, alu naturei si a omenimei: „ca omulu slobodu se nu domnesca preste omu si se nu apese pre asemonulu seu, invescutu cu dreptu de o potrivita, nici se-lu desbrace din drepturile lui.“?

Si totu-si e. c. Staturi! cetatiani col greco-unite si ne-unite cu drepturi de o potrivita, inse cu numerulu mai mare, deciel'a o dau popiloru sasesci, loru le casciga venitu ce taie la mai multe mii, lor, cari nu le facu nici o slusba dumnediesca pre carii ei (romanii) nu-i alegu, carii pre acesti-a nu-i invetia; la multe locuri satulu romanescu intregu cara bogatele diecniel'e popiloru sasesci locutori in altu satu, ba insu-si pop'a greco-neunitu este silitu a imbogati d'in productele sale pre pop'a sasescu. Unde este aici egalitate de dreptu, unde este impartasirea uniforma d'in folosele comune?

10) La punctulu de susu se adauga, cum ca pre pamentulu craescu popiloru de legea augustana, sub nume de locu besericescu, li se dau locuri intinse, incapetoria cate de 50—100 de galete, fenatie intinse, mori si crasime cu venituri bune, ba si insu-si capelaniloru, cantaretiloru si clisieriloru li se da pamentu forte multu d'in locurile comune; er' popii nostri, in locu de aceste-a suntu siliti a flamendi si cu ochii lacrimosi a privi cum se imbogatescu, bogatii lor, sotii, pre care cei de legea greco-neunita o mai aporescu si cu diecniel'a produse cu munc'a maniloru sale, cari suntu scosi d'in tote, pop'a unitu inca capeta numai ca d'in mila cate ce-va. Ce mai dovada invederata de recunoscerea si practisarea egalitatii de dreptu, prin natia sascesca!

11) Sasulu in vreme de rosboiu, apucandu scumpele documente de hotare a Romaniloru in archivele din cetatiele lor, cele incine cu zidu, nu le da afara la comunitatelu romaneseci, ci d'in protiva, pre locutorii si obstile romanesci cu acestu chipu jefuite de hrisovele lor le tragu la judecata pentru hotarele si locurile lor, stapanite din veacuri; ei (romanii) n'au aparare in mana; sasulu scie acest'a bine, si asié i scote cu judecata d'in stravechia si pacinic'a loru stapanire, si inca prin comissia sascesca cercetatoria de hotare, a carei-a macsim'a cea mai de frunte este, ca pre Romanii d'in pamentulu craescu, seu se-i alunge cu totulu, seu se-i aduca la traista de cersitoriu, ca asié atatu mai usioru se domnesca preste densii. Abie va fi vr'unu satu romanescu in totu pamentulu craescu, care pentru neinvoleli de hotaru se nu fia fostu, seu se nu fia si asta-di atacatu de catre vr'unu vecinu satu sasescu; Romanii n'au hrisove, judecat'a se incepe inaintea

judecatoriulu sasu, sasulu o judeca ace'a mai pana in sfarsitu. Principiulu celu mare natianalu alu sasului este: a se imbogati pre sine, si a seraci pre strainu; dar' si de altmintrelea, d'in firea omenesca curge, a partini pre ai sei mai multu de catu pre altii, si asié romanulu scapeta d'in proprietatea sa, d'in partea eea mai mare a hotarului seu, bucatu'a cea mai depre urma inca i s'a luat d'in gura.

12) Acuma candu in tota lumea luminata suna santulu glasu alu libertatii si alu desrobirei, spre a slobodi pre cei neslobodi, spre a primi in launtrulu paveziloru constitutiunei pre cei de afara, tocma atunci scaunulu filialu intregu alu Saliestei fu jafuitu de tote drepturile lui.

Mai multi medulari ai natiei sasesci departa cu totulu pre romanii locutori intre d'insii de la folosirea de aceste drepturi cetatiene; cu tote aceste inse, ei nu uita, cum ca intre densii locuescu si romanii atunci candu trebuie a se scote soldati, a se da naturalie, a se plati contributie, a se face drumuri, seu a merge in carausie: asié cu privilegiulu radicari militiei marginasice, armele se incarcara asupra sateloru asiédiate pre marginea pamentulu craescu, si neci macaru asupra unui satu sasescu. Asié, pentru ca acest'a e povora, prin urmare, romanii trebuie se porte d'in trensa. Asié, pentru ca acest'a nu e folosu, prin urmare, sasulu trebuie se remana la o parte. Au dora d'in militia statatoria iau locutorii sasi parte in acea-si mesura, pre cum iau d'in deregatoriile cardinale ale tieriei, seu d'in cele montanistice? ba nu; pentru ca dupa normativulu ostasiescu esutu la 1759, facundu-se intregirea prin reimpartirea asupra jurisdictieloru si prin aceste asupra locuriloru d'in sinulu lor, ei o intocmescu astfelu, in catu se se intregesca d'in romanii, da; pentru ca pamentulu craescu stapanindu-lu diumetate Romanii, acesti-a porta armele si pentru cea'a, er' cea-a porta greutatea deregatoriiloru: au a-si cere egalitatea de dreptu? In cele pana ac insirato zace radecin'a acelei bajocuri, cu care mai de multe ori amu fostu infruntati, cum ca Romanii locutori pre pamentulu craescu, de si au drepturi de o potrivita cu Sasiu, suntu atatu de seraci, satele lor atatu de sermane, in cultura stau atatu de diosu, candu sasulu e ayutu, cultivatu, si satele i suntu stralucite. (Finea va urma.)

Gravamine bisericesci.

Dupa ce in cati-va Nri ai Gazetei s'au reproducu actele privitorie la alegerea episcopulu gr. cat romanu unitu intemplatu in 1850, in cari se vedu descoperite si cutari dorintie ale clerulu in conferinti'a preliminarie; si dupa ce in Nr. mai prospetu 51 s'au publicatu si actele privitorie la alegerea noulu arhiepiscopu; acum dupa unu restempu mai de doue decenie, in cari necum se se fia plinitu acele dorintie descoperite sub a) et b) Nr. 46. „Gaz. Trans.“, d'in contra s'au adausu si infiptu plage noue bisericeii gr. cat. romane unite, — acum diceu, candu preste curendu se va mai deschide una atare ocaziune de a conveni clerulu romanu gr. cat. erasi pentru alegere, nu pot fi mai multu vorb'a numai de dorintie, cari de regula se punu ad acta, ci mai multu de formularea energica si descoperirea unoru gravamine bisericesci (Beschwerde), cari la noi s'au adausu la una legiune.

Si asta e detori'a urgente a clerulu cu atatu mai vertosu a le formul'a si descoperi de tempuriu, pana e diuu, in una conferintia preliminarie inainte de a pasi la actulu alegerei, ca nu cum-va dupa aceea, — despoiata de votulu deliberativu, si aruncatu in anticamer'a cu ticalosulu si batujocuriulu de votu numai consultativu, seu ce e mai reu, espusu sub ceriulu liberu, — se se caiesca mai tardiu amaru!

Er' atari-gramamine eclesiastice dupa starea presinte s'ar pot'e formul'a si cuprinde in urmatoriile:

a) Considerarea dreptulu stravechiu de alegere ca una gratia desebita, — facundu-se acel'a dependinte, pre venituriu de la bunu placulu si amorea omeniloru de la putere, neavendu clerulu dreptu de a trage nici una consecintia d'in casulu presinte pentru venituriu, precum se descopere decretulu min. de datulu 6 iuniu a. c. Nr. pres. 503. — Pare mi-se, ca fundamentulu si bas'a acestui dreptu de alegere e pre angusta; pentru aceea se misca de tota suflarea ventulu de catre apusu?!

b) Subordinarea metropoliei gr. cat. romane unite in cauzele matrimoniale, precum si in alte cauze si casuri la una episcopia sufragana a ei, d. e. a Urbei mare. — Aceea nu este alta, decatu ordinea intorsa si resvretita a ierarhiei bisericesci.

c) Octroarea legei matrim. d'in 8 oct. 1856, prin care se face propastia mare intre frati de unu sange. — Altcum dupa principiulu egalitatiei confesiuniloru aceea-si lege matrim. nu mai are locu si intielesu!

d) Introducerea asiá numiteloru tribunale matrimoniale, cari au usurpatu drepturile protopopesii tragundu-le la sine in cauze matrimoniale.

e) Despoiarea protopopiloru de dreptulu preavutu de a judeca cauzele matrim. in instantia I-a si degradarea lor de comisari ai numiteloru tribunale matrim. octroate. — Nu sciu d'in ce cauze binecuvantate, — am auditu, ca pentru abusu; inse abusu nu redica usulu (abusus non tollit usum). Decca cum-va totu-si se petrecea abusuri, acolo era ven. consistoriu, unde se se trametia caus'a si judecat'a d'in deregatoria spre revedere, care potea atacu abusu!

f) Nedespartirea totala a casatoriei d'in punctulu adulteriuulu probatu si constatatu alu unei parti.

Se tacu, ca chiaru si conciliulu de la Tridentu, la care altcum ne ferimu de a face si numai aluziune, necum de a apel'a si a ne provocu, — neprivindu-ne pre noi, — face esce-

*) A se vede nr. tr.

tiune in favoarea grecilor locuitori mai alesu in republi'ca Venetiei intru formularea sentintei anatemitice, afurisindu numai pre acei-a, cari d'icu, cum că biserica catolica ratecesce, candu sustiene, că pentru adulteriu casatori'a nu se pote desface de totu (— de sine se intielege, — nu inse si pre acei-a, cari despartiescu de totu pentru adulteriu comprobata). Dar' apoi p'rtii nevinovate i se face cea mai mare injuria si strembetate, pedepsindu-se si ea alaturea cu partea vinovata, încatu remane si ea sub legaminte; ma partei vinovate i se deschide campu largu spre a potè sierbi mai cu inlesnire desfrenului; ér cea nevinovata remanendu si ea sub legaminte, — se pedepsece pentru desfrenulu partei vinovate, ca sè porte ea greutatea si reutatea d'ilei, pana candu in cele d'in' urma e impinsa pote si ea ca sè apuce calea partei vinovate; preste aceea mai adauge: că temeiuu casatoriei e contractulu. Deci deca un'a parte nu se tiene inadinsu, si nici se pote constringe la tienerea aceluia-si; acum cea-l-alta parte ipso facto se deslega de la contractu.

Inse nu pote fi nici una lege d'ioesca, carea sè pedepsece pre partea nevinovata alaturea cu cea vinovata!

g) Ordinele sacre — incependu de la hypodiaconatu — ca „impedimenta matrimonii dirimentia.“ Vedi legea matr. § 24, precum si sciutele „Instruțiuni secrete d'in 1858“, prin cari aceste d'in urma se asasineza d'in temeiu disciplin'a, constitutiunea si datin'a stravechia a bisericii greco-catolice romanesci.

Tacundu despre impregiurarea, că repausatulu mitropolitulu numai pre sub mana — asià d'icundu, — a potutu impartì binecuvantarea arhieresca, la acei preoti, — cari au remasu veduvi, — retienendu-si caracterulu preotiescu, inse pre langa abtinererea de la functiunile preotiesci, — avendu voia de a se recasatori, ca sè se si pota; d'icundu: „paremi-se, că numai câtu voiu traie eu (mitropolitulu), va fi asià“; dar' apoi unu casatutu, pre candu subscrisulu — orà aplicatu ca archivaru in cancelari'a mitropolitana, sierbesca de esemplu!

Unu cutare preotu d'in dieces'a Urbei mari d'in partea de câtra Aradu, remasu veduvu, ca biotulu omu de una parte sè nu deo scandalu publicu, ér de alt'a sè nu si-pangaresca nici sufletulu, — nepotendu portà greutatea si reutatea d'ilei, voi a se recasatori. — Dreptu aceea se adresa pentru licentia si binecuvantare arhieresca la esc. sa l. br. Erdélyi. Ce sè vedi inse, parintele episcopu in locu de a-i impartì binecuvantarea ceruta, lu-intempinà cu amenintarea de inchisore in monastire. — Bietulu preotu persecutat de arhieru sèu, denegandu-i-se dreptulu firescu cunosutu si nedisputatu, o luà pre diosu câtra Blasiu, unde insinuà recursu la mitropolitulu. Acelu recursu s'a si primitu si ajustatu cu tote argumintele potentioase; inse fàra folosu, pentru că contraargumintele lui Erdélyi § 24 d'in legea matrim. art. II si „Instruțiuni secrete“ d'in 1858 au fostu mai pre susu, decâtu tote argumintele ratiunate si canonice ale mitropolitului; si apoi rezultatulu fu: că parintele episcopu Erdélyi necunoscu (nesciu, ignorà) apelati'a mitropolitana denegandu ascultarea; ér pre preotulu apelatoriu adause de nou alu amenintà: că dupa instructiunile secrete lu-va aruncà in temnitia — ca pre unu criminalu.

Acelea-si „Instruțiuni secrete“, pastrate in originalu in archivulu mitr. d'in Blasiu, ér in copia in arhivele episcopesci de Urbea mare, Gherl'a et Lugosiu, oprescu sub pedepsa aspra de inchisore in monastiri, cari sè sierbesca in locu de temnitie, ca acei, cari voru fi primitu ordinele sacre — incependu de la subdiaconatu, sèu cari voru fi remasu veduvi, sè nu se pota casatori, sèu recasatori!

Spre documentu asiù fi sierbitu la loculu acest'a cu unu estrasu d'in sciutele „Instruțiuni secrete“, privitoriu la obiectulu de sub intrebare; inse acela-si estrasu lu-am fostu impartesitu fericitulu Dr. Bobu. — Ci vedea-se instructiunile desu atinse, cari in 1858 fusera aruncate in gîtulu mitropolitului, pre carele atunci l'au parasitu si paralisatu episcopii sèi sufragani.

g) Privirea casatoriei clerului, ca unu adulteriu suferitu (adulterium toleratum), ca matrimoniu clandestinu; si paritarea celibatului. Vedi Instr. secrete.

h) Netienerea si nepractisarea sinodeloru, cari in biserica suntu, ca si corpurile legislative in statulu politicu, avendu de a constitui legislatiunea particulara a bisericii. — De sine se intielege, că biserica nu consta numai d'in episcopi, precum a d'isu, pare-mi-se, gr. Leo Thun intr'una siedintia a senatului imperatescu, ci ea se compune d'in toti credintiosii, câti se tienu de acea biserica, precum prè bine si nemeritu a reflectatu totu atunci caval. Schmerling, partenitoriulu poporului; prin urmare sistem'a episcopesca, carea e sinonima si identica cu constitutiunea aristocratica d'in statulu politicu, — nu are locu si intielesu in biserica nostra; de unde apoi urmeza: că clerulu d'in capulu locului sè se descopere in contr'a ataroru sinode, cari s'aru tienè cu ochideroal lui, sèu firearu si cu impartasirea lui, ce e dreptu, inse numai ticalosulu si batujocuritoriu de votu consultativu! Ci acele aru fi sè se compuna, — avendu membrii votu deliberativu, — d'in barbati bisericesci si mireni dupa constitutiunea bisericii romane, precum aceea se afla delineata in capetulu documintelor istorice, tiparite la Vien'a in 1850 de A. Tr. L.

Altcum deca dupa principiulu lui L. Thun numai episcopii aru compune si constitui biserica — atunci per analogiam, imperatii, regii si boiarii aru face tieretele si locuitorii lor, precum si d'in generali s'aru compune armatele, — ne-

remanendu-le celoralti alt'a, decâtu a stà ga'ta capu plecatu la comanda, candu d'in contra Christosu a d'isu: „Cine e mai mare intre voi, sè fia celu mai micu si sierbu totororu!“ etc.

Aceste aru fi acele gravamine ale bisericii octroate si introduse pre căli nesinodice si absolutistice. — Organulu competentu si legiuitu suntu sinodele. — Vindecarea acestoru abusuri si viriri, clerulu adunatu in conferintia preliminară sè o pretinda ca „conditio sine qua non“ de la arhieriscopulu, care se va alege.

Mai potu fi inse si altele, cari se potu adauge la timpulu sèu. Pote fi, că voiu fi pretempinatu d'in cutare parte cu resimtiu; inse dechiaru d'in capulu locului, că dispusu d'in carturariu de a fi plugariu, nu am tempu de diatriba; altfelu inca, numai am constatatu starea lucrului si prevaricările strainiloru in biserica romaniloru.

Dupa care de inchiare adaugu: că deca atari apucature ultramontane nu se voru infrenà, ci voru adauge a se immultì si pre venitoriu per fas et nefas, — atunci . . . nu scimu ce va mai urmà.

Datu Jucu, 17 iuliu 1868.

V—P. † p.

ROMANIA.

Mari'a Sa Domnitoriulu, Luni 22 curentu, a plecatu d'in Campulu Lungu, si a petrecutu noptea la Rucàru: a dou'a d'ia plecatu, la 10 ore, d'in Rucàru si s'a opritu ser'a la comun'a, Gemenele, d'in judetiulu Dambovit'a, indreptandu-se asta-di, 24/7 spre Bucuresci.

JUSTITIA. Prin decretu cu dat'a 19 Iuliu d'ni Alesandru Papiu Ilarianu, doctoru in dreptu si membru alu inaltei curti de casatiune si de Justitia; G. Paucescu, licentiatu in dreptu, de la facultatea d'in Paris; Grigorie Ferichide, doctoru in dreptu si procuroru generale pre langa curtea apelativa d'in Bucuresci; Gr. Triandafilu, licentiatu in dreptu si presiedinte la sectiunea III, a curti apelative d'in Bucuresci; N. L. Gherasimu, primulu presiedinte alu curti apelative d'in Bucuresci; Alesandru Petrescu, membru alu inaltei curti de casatiune si Justitia, suntu numiti membri ai comisiunei instituite pentru revediunea si completarea codului penale, in câtu privesce la penalitatea abuseriloru facute prin graiu, scrisu si presa, pe bas'a susu mentiunatulu art. d'in Constitutiune.

Acést'a comisiune va procede in lucràrile sale, sub presiedinti'a dlui Al. Papiu Ilarianu, sèu in lipsa-i, a celni mai in versta d'intre membri ei.

(Monitorulu).

D'intre prejmete (tienuturile?) Bucuresciloru, unulu d'in cele mai cunoscute este monastirea Panteleimonu, si acést'a a produsu progrese de mirare, gratia institutiuniloru bine-facatorie ce se facura acolo, cumu unu spitalu pentru infirmi, orfelinatulu de baiati, scola de surdo-muti, instituita numai de câti-va ani, si scola de agricultura. Serbarea aniversarei patronului acestie monastiri, s. Panteleimonu, se face totu deun'a cu ore-care solemnitate in raportu neaperatu cu insemnetatea locului. Anulu acest'a, asta solemnitate, se va face Sambata, 27 curinte, c'o splendore exceptiunale; câ-ci in acea d'ni Domnitoriulu Romaniloru va pune cea d'antèia pietra la reconstruirea ospicului de infirmi, fundatu in 1750 de d'niulu tieriei, Grigorie Ghic'a Voda alu 2-le, si acumu caditu in ruine. Acést'a d'ni trebie sè fia indoitu scumpa Romaniloru, câ-ci se pune temeli'a unui azilu de bine-facere, si acea temelia este pusa de bunulu si generosulu suveranu alu Romaniei, care nu inceteza a respandì bine-facerile si mangaiàrile sale ori unde s'aude unu suspinu de suferintia.

Efori'a spitaleloru, d'in ale cãrei fonduri se face asta cladire, a pusu cea mai activa si inteliginte staurintia pentru a dà serbarei punerci antèiei pietre la azilu si patronulu monastirei tota stralucirea si variabilitatea ce s'ar potè dorì. Pe intinsulu si esu de d'inaintea monastirei s'aru arangiatu cu multu gustu doue renduri de mari umbrare de verdetia suptu carii sè se pota adapostì preumblatorii de radiele soarelui. Felurite jocuri, carusele, birturi si cofetarie, unde sè se pota recorì si satisfice ori cine totu s'a arangiatu cu o inteligintia si unu gustu despre care pentru ase dà o idea intr'unu singuru cuventu, va fi destulu a se spune că la tote aceste lucràri a presiedintu d. doctoru Davila. Alergàri de cai, cari s'aru facutu acù cunoscute cititoriloru nostriu prin anuciulu comitatului permanentu de Ilfov publicatu in No. de eri, se voru face in giurulu campului unde s'aru arangiatu tote pregatirile serbarei. Ori cine intielege interesulu, ce trebie sè se dà unor asemenea intreceri menite a imbunetàti ras'a cailoru si a provocà bun'a ingrigire si tratare a acestoru nobile animale, soci ai ostasiloru ca si ai muncitoriloru de pamentu.

Intemeiatu pe tote aste pregatiri de solemnitate, cu atàta inteligintia orinduie, nu stàm la indoieala

a anucià de mai nainte că o multime nenumerata va acoperì Sambata camp'i'a si delulu Panteleimonului. (Romanulu.)

Varietati.

* * (Multumita publica.) Rdis. Dnu Joa nu Papp, canonicu, abate si rectoriu alu seminarului dom. gr. cat. de Oradea-Mare are generositatea si nobleti'a de sufletu a provedè d'in ale sale in totu anulu pre mai multi teneri rom. lipsiti de subsistinti'a viptuale, de care beneficiu marinimosu fiindu noi impartasiti de câtra rdis. dsa in decursulu acestui anu scolasticu, venimu a-i esprime multumiti'a si recunoscinti'a nostra cea mai profunda. Oradea-Mare in 1 augustu 1868. Optu teneri studinti romani.

* * (I. S. Domnitoriulu Romaniei) a plecatu la 5 a. l. c., in sociu de dnulu Gusti, ministru alu culteloru si instructiunei publice, — spre a face una excursiune in districtulu Muscelu „Romanulu.“

Noutati Straine.

FRANCIA. Lordulu Stanley, carele inotf pre regin'a Angliei la Parisu, precum se anucia, avè vinerea trecuta una convorbire mai lunga cu marquis-ulu Moustier. Pres'a guvernului d'in Parisu atribuesce una mare importantia acestei convorbiri. — Acesti doi barbati de statu, vorbindu despre cestiunile politice pendinti, au ajunsu, dupa diurnalulu „Étandard“, la convingerea, că: „Situatiunea presinte a Europei dà cele mai pacinice prospecte, acea ce se pote multumì mai vertosu deplina contielegeri, carea domnesce intre Angli'a si Franci'a.“ Cella-alte foie oficiali inca nu vedu d'in vorbirea de la Troyes, tienuta prin imperatulu Franciei, decâtu unu ceriu cu totulu seninu.

Facia cu dechiaratiunile oficiali si semi-oficiali, cari in constelatiunea de fatia nu inceta de a constata un'a pace perfecta, sè audimu ce d'ice diurnalulu „Opinion Nationale:“ „Dupa una informatiune privata, carei-a, dorere, se pote dà totu credientululu, scirile de resboiu incepu de doue d'ile a se repeti de nou; pentru cine sèu pentru ce interesu vomu avè onorea a ne lovì unii pre altii? nimene nu o pote spune, inse, dupa proverbiulu vulgaru, scarmenai-ve mai antàiu bine unii pre altii, apoi ve veti impaciu.“ Ar' fi de doritu, d'aca „Op. Nat.“ s'ar' esplicà ce-va mai bine.

Confiscarea brosiurei de septemana „Lanterne“, redactata prin Rochefort in Parisu, casinuà sambet'a trecuta, un'a agitatie estraordinaria. — „Lanterne“ deveni de la sustarea ei de doue septemane una adeverata potere in Parisu. Imperialismulu, pre cum si person'a imperatulu, n'au fostu neceandau espuse la atacàri mai cumplete. „Lanterne“ a devenitu periculosa pentru guvernulu mai vertosu d'in caus'a, că este latita intre poporu. Clasea mai intieleginte a poporului francescu nu este nece-decàtu multumita cu guvernulu de fatia, carele nu se radima de câtu pre poporulu necultu. — „Lanterne“ s'a nesuitu a elatinà chiaru acestu radimu. Exemplariile confiscate facu 50,000. Multumita instinctului sanetosu alu poporului, acést'a confiscare nu avè nece una urmare seriosa. Rochefort a parasitu Parisulu si a mersu la Brüssel, unde precum se d'ice, va continuà redactarea brosiurei „Lanterne.“

D. Cretulescu protesteza intr'una nota, adresa câtra marquis-ulu Moustier, contr'a presupunerei, că guvernulu Romaniei ar' fi spriginitu rescol'a bulgara, elu dechiaru, că guvernulu principelui Carolu nu s'a departatu nece-una-data de la directiunea ce i detiermuresce interesulu sèu si simpatia Franciei. Acést'a nota linisci cu totulu animele in Parisu; diurnalulu „Patrie“ insu-si afla ocaziunea de a dechiarà, că pasii intreprinsi prin guvernulu Romaniei pentru sugrumarea rescolarei bulgare sunt in deplinu acordu cu cuprinsulu notei.

Sciri electrice

Blasiu, 12. aug. Diurn. „Hazánk“ primu d'ni Blasiu urmatoriulu telegramu: „Alegerea mitropolitului s'a intemplatu in ordine. Cele mai multe voturi le capetà eppulu Gherlei, I. Vancia. Au mai fostu candidati Negrutiu si Pappalvi; celu d'in urma caditu cu totulu. (Vancia e unu prelatu de o cultura moderna, simtiemintele-i natiunali nu-su vedite. Numai bucurà ne potemu de acést'a alegere.“

Bucuresci, 12 aug. Ambele camere se voru intrunì la 15 Septembrie.

Parisu, 12 aug. „France“ incunoscintieza, că sambata sèu domineca se va tienè revista asupra gardei natiunali.

Post'a Redactiunei. Dlu Gr. V-u in Tec'a. Te rog-mu sè binevoiesci a ni tramite câtu mai curendu suscrierile remase la Dta.

Red.

Proprietariu, redactoru respunditoriu si editoriu:
ALESANDRU ROMANU.